

HORVÁTH VIKTORNÉ

Internethasználat és digitalizált tananyag Német nyelvtani kisokos

A tanulmányban ismertetett blended learning német nyelvtani digitális tananyag „újrakezdőknek” szól, akik meglevő ismereteiket rendszerezni, kiegészíteni, gyakorolni szeretnék. A hétről hétre feldolgozandó anyagrészeket minden hallgató a saját meglevő tudásának megfelelően ugyan bizonyos időkeretek között, de azokon belül a maga által megválasztott időben sajátíthatja el. Ezáltal kontaktórán nem szükséges a teljes kérdéskört tárgyalni, csupán a problémás anyagrészeket. A példamondatok, illetve gyakorlatok szókincse a turisztikai szaknyelvből merít, ezáltal is támogatandó a szakmai szókincs bővítését. A tananyag az internetes alapú Moodle távoktatási keretrendszeren keresztül érhető el. Írásom a tananyag felépítését és működését mutatja be részletesen, valamint szól az eddigi tapasztalatokról.

A tanulás az internet segítségével számos fórumon, konferencián téma, az viszont tény, hogy a mai fiatalok belenőttek a számítógépes, internetes világba, természetes számukra a digitális eszközhasználat, ők már az ún. digitális nemzedék. Mivel a digitális hétköznapi életben élő gyerekek, fiatal felnőttek már másképp tanulnak, mint akár csak az őket megelőző generáció, szükségzerű átgondolni, hogy másképpen tanítsunk és a tanár szerepét is újraértelmezzük (<http://blog.ollejanos.hu/2012/02/11/a-digitalis-kor-felnottjei-a-digitalis-kor-gyermekeirol/#comment-7>). Az idegen nyelvek oktatásában a cselekvésorientált tanítás kapcsán is az az álláspont terjedt el, hogy a tanár személye legyen a háttérben, onnan segítse, irányítsa tanítványait az ismeretszerzésben. Az internet bekapcsolása a tanítás-tanulás folyamatába felerősíti a tanár szerep eme átértékelődését. A tanárnak a tanulási folyamatot leginkább szerveznie kell, nem „elsődleges információt közlő média” többé. Az internethasználatával átevődött a hangsúly az információk kezelésével, feldolgozásával kapcsolatos képességek fejlesztésére (<http://www.konyvtar.c3.hu/fjkisk/2.htm>). „Oktatási rendszerünk nem a digitális világ gyermekeinek készült, pedig a tanulóink azok” – olvasható egy internetes oldalon – http://www.tanszertar.hu/eken/2008_02/zh_0802.htm – egy svédországi tanulmány kapcsán.

Tekintsük az internetet eszköznak és állítsuk a tanítás-tanulás szolgálatába! Ezzel a gondolattal készítettem el egy internetes tananyagot, amelyet hallgatóimmal blended learning módszerrel dolgozunk fel. A blended learning koncepció lényege, hogy kombinálja az online tanulást a kontaktórai tanulással. Az online programot önállóan dolgozzák fel a hallgatók, míg a kontaktórákon tanári segítséggel dolgoznak azzal tovább. A módszer megfelel a Közös

Európai Referenciakeret által ösztönzött cselekvésorientált nyelvoktatás szellemének. Eszerint a receptív készségeket úgy kell kombinálni a produktívakkal, hogy a tanulók a nyelvet a saját szintjüknek megfelelően tudják használni.

Az általam készített tananyag a német nyelvtan általam legfontosabbnak ítélt kérdésköreit tárgyalja. Abban is eltér az általános nyelvi tananyagoktól, hogy elsősorban turizmus-vendéglátás szakos hallgatók számára írtam, ennek megfelelően nyelvezete a gazdasági, főként turizmus szakirányú szókinszre épül.

A turizmus-vendéglátás szakos hallgatóknak komoly nyelvi kimeneti követelményeket kell teljesíteniük. Két idegen nyelvből kell megszerezniük a Közös Európai Referenciakeret szerinti B2 szintű (középfokú) szakmai nyelvvizsgát, vagy egy szakmai nyelvi középfokú nyelvvizsgát és egy felsőfokú (C1 szintű) általános nyelvvizsgát kell letenniük ahhoz, hogy tanulmányaik végeztével diplomájukat átvehessék.

A kontaktórák tapasztalatai azt mutatják, hogy még a jó német nyelvi tudással a képzésbe bekerülő hallgatók nyelvtani ismeretei is kiegészítésekre, pontosításokra szorulnak. A kommunikáció-központú nyelvtanítás sem nélkülözheti a lehetőség szerinti korrekt nyelvhasználatot. Hallgatóink – NYME Apáczai Csere János Kar – diplomájuk birtokában olyan állásokra pályázhatnak, ahol az idegen nyelvű tárgyalóképesség elvárás, ezért gördülékenyen, a nyelvhelyesség szempontjából is jól kell tudniuk kifejezni magukat.

Az első szemesztert a többnyire A2–B1 (KER) szintű általános német nyelvi ismeretekkel kezdő hallgatók nyelvtudását fel kell fejleszteni szakmai ismeretekkel bővített B2 szintű nyelvtudássá. Ez rendkívül időigényes feladat, rendszeres készülést, állhatatos munkát követel meg hallgatótól és tanárától egyaránt. Számos szakmai ismeretet és a témaköröknek megfelelő szakszókinszet kell a hallgatóknak elsajátítani, miközben a – már említett – négy alapkészséget fejlesztjük. Rejtetten ugyan, de mindenütt jelen van a nyelvtan, amely nélkül a szavakból nem lesznek értelmes mondatok.

Sajnos a kontaktórák szűkös időkeretei között kevés idő marad a nyelvtan tanítására, ezért dolgoztam ki ezt a speciális, internetes tananyagot. Mivel az intézményünkbe turizmus-vendéglátás szakra érkező hallgatók az említett szintű német nyelvi ismeretekkel már rendelkeznek, a tananyag újrakezdőknek szól, akik meglevő ismereteiket rendszerezhetik, kiegészíthetik és gyakorolhatják. Az esetleges hiányok az online fázisokban önálló tanulással, bizonyos időkeretek között ugyan, de azon belül tetszőleges időpontban pótolhatóak. A differenciálás tehát úgy érvényesül, hogy a hétről hétre feldolgozandó anyagrészeket minden hallgató szükségletei szerint, vagyis a saját, már megszerzett tudásához igazodva sajátíthatja el. Amennyiben úgy látja, hogy egy bizonyos nyelvtani jelenség számára nem okoz gondot,

kevesebb időt fordít rá és ellenkezőleg. Ezáltal nincsenek a hallgatók sem alul- sem pedig túlterhelve, ugyanakkor aktívan dolgoznak. Kontaktórákon így nem szükséges a teljes kérdéskört tárgyalni – ami egyeseket előzetes ismeretanyaguk birtokában esetleg untatna és időigényes is lenne –, elég a problémás részeket megtárgyalni, gyakorolni. Azt, hogy mi számít tanári magyarázatot, gyakorlást igénylő problémának, a hallgatói visszajelzések adják. Kérdezni pedig az tud, aki átrágtta magát a tananyagon.

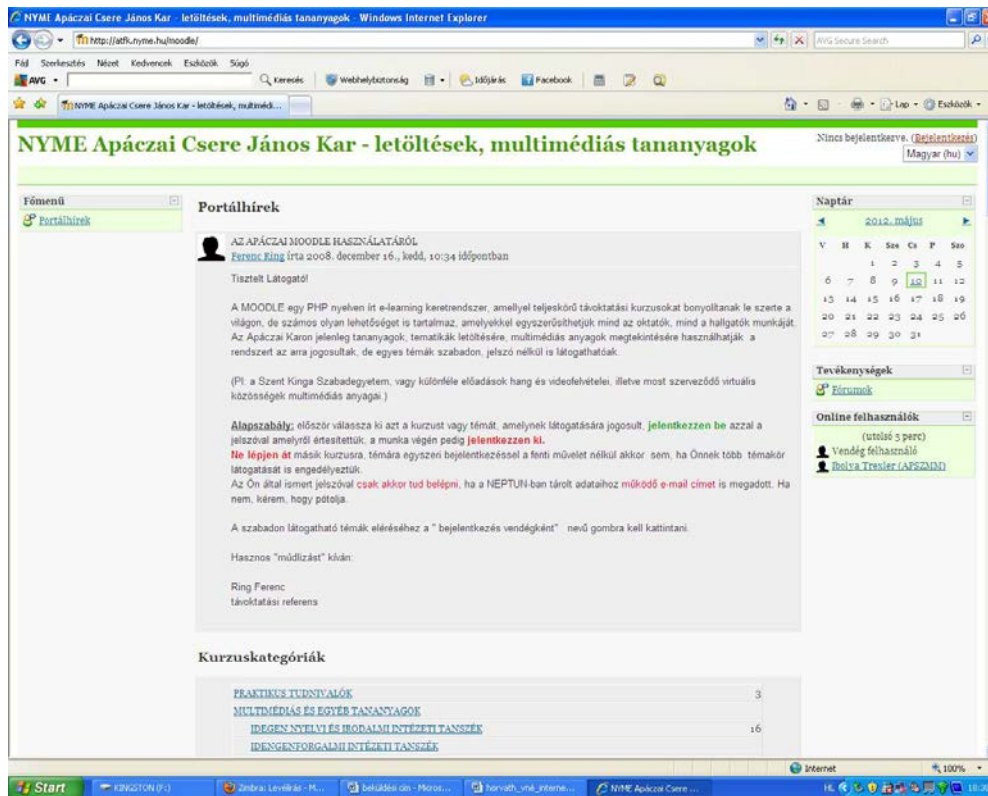
Hol található meg, miből áll és hogyan működik a Német nyelvtani kisokos? A tananyag az internetes alapú ingyenes Moodle távoktatási keretrendszeren érhető el.

„A Moodle neve a Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment kifejezés rövidítése, azaz moduláris objektum-orientált dinamikus tanulási környezet. A Moodle LMS (Learning Management System) alkalmazás, azaz tanulásirányítási rendszer, eLearning keretrendszer. Az LMS feladata az, hogy azonosítsa a felhasználókat és szerepkörük, jogosultságaik szerint a megfelelő tananyagokkal (kurzusokkal) összerendelje őket. Az LMS szerverek a felhasználók tevékenységeit, a tanulás szempontjából fontos adatokat naplózzák, s ebből a későbbiekben statisztikák generálhatók. Ezek az adatok egyrészt a tanulók haladásával kapcsolatosan szolgáltatnak fontos információkat, másrészt a tananyag hatékonysága is kideríthető belőlük. A Moodle web alapú rendszer, tehát a használatához szükség van Internet/intranet eléréssel és böngészővel rendelkező számítógépre. Szükség van valamint szerverre és annak URL címére, amit a szolgáltató intézmény ad meg. Például: <http://moodle.barczy.hu>. A Moodle tervezése és fejlesztése során az alkotókat a konstruktivista pedagógia alapelvei vezérelték. Ahhoz kívánunk keretrendszerükkel eszközöket biztosítani, hogy ideális virtuális oktatási/tanulási környezetet hozzanak létre. A Moodle alkotói nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy széles skáláját teremtsék meg az oktatói tevékenységeknek. Erre épülve több olyan modul is van, amely támogatja a kooperatív munkát, valamint flexibilis értékelési lehetőséget biztosít, az értékelésbe esetleg bevonva magukat a hallgatókat is.”

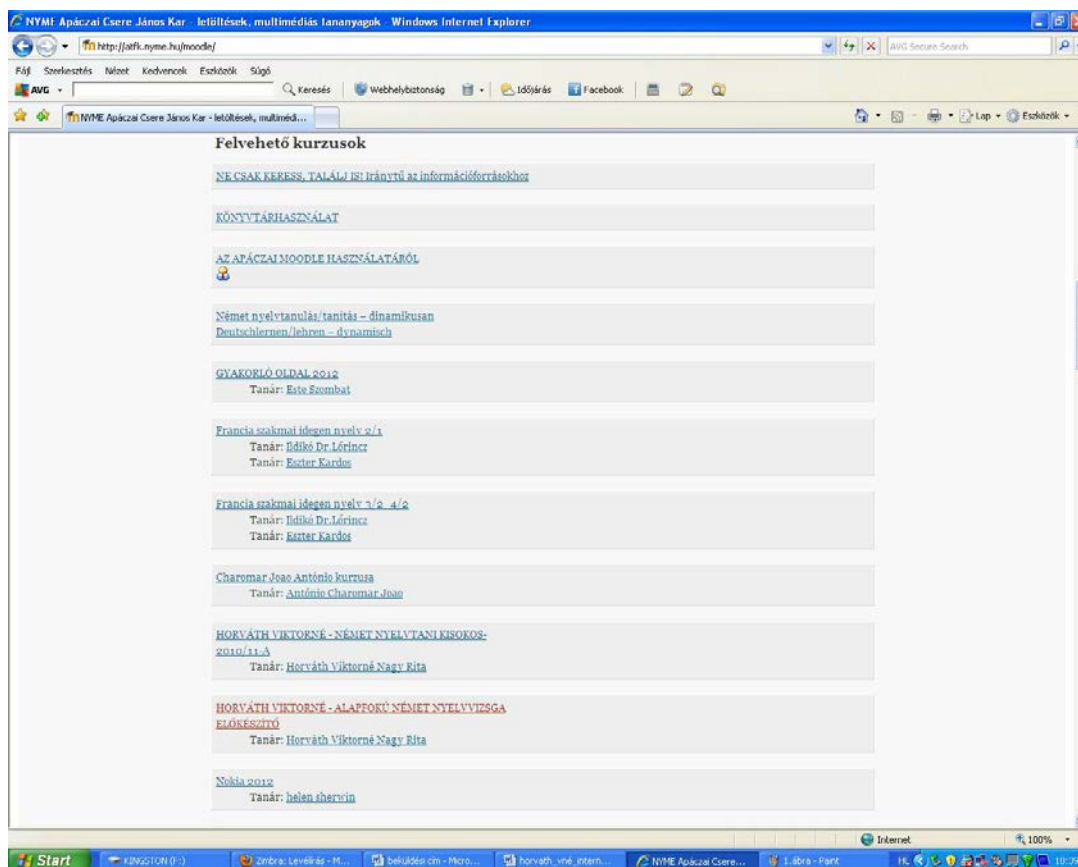
(http://hefop.pszk.nyome.hu/file.php/1/Segedletek/tanari_kezikonyv.pdf)

Íme az Apáczai Csere János Kar Moodle kezdőoldala (1. ábra) és a felvehető kurzusok (2. ábra):

1. ábra: Apáczai Moodle

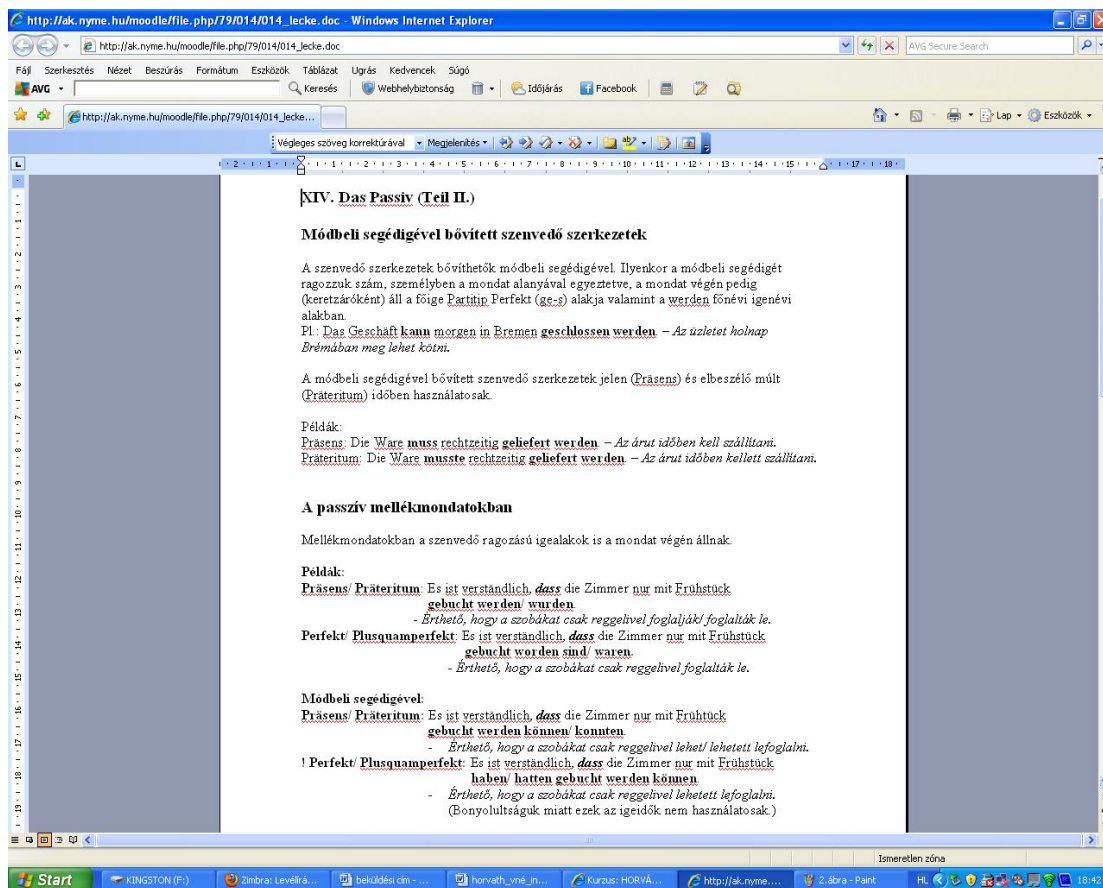

2. ábra: Felvehető kurzusok

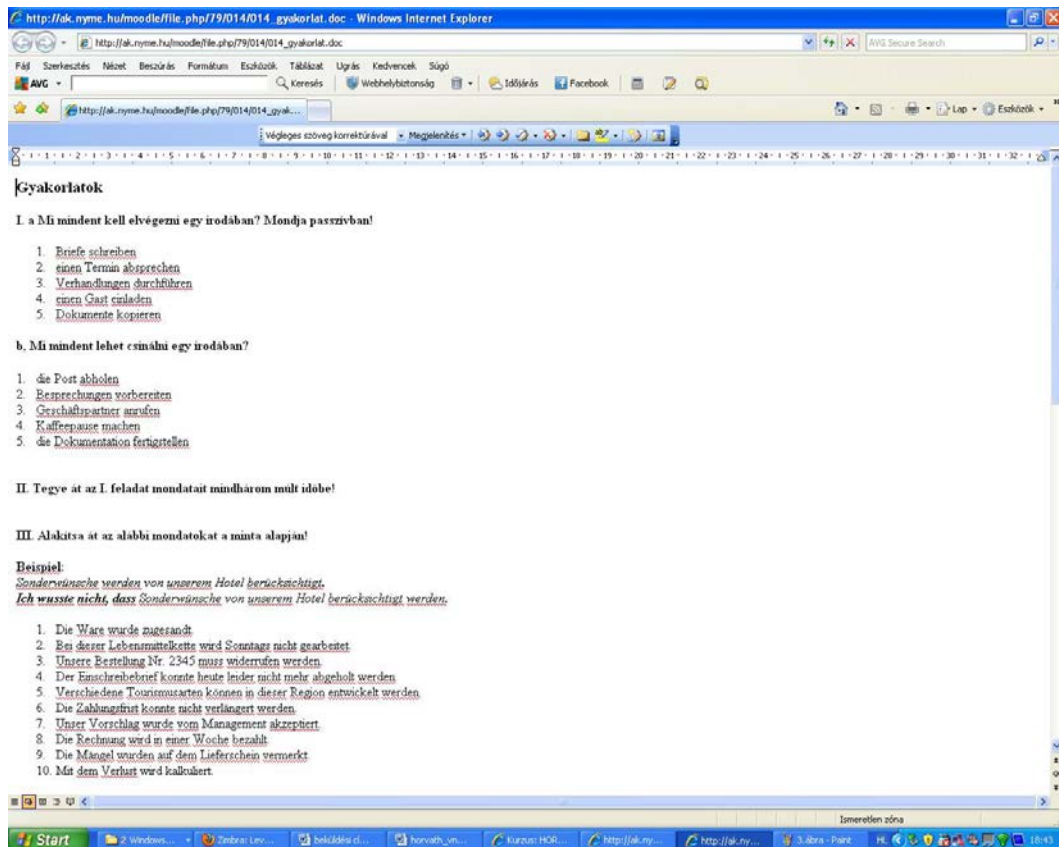
A tananyag 20 leckéből áll. A 20 lecke optimális esetben három félév alatt dolgozható fel. Mindegyik lecke az adott nyelvtani probléma anyanyelven történő magyarázatával kezdődik - ez az elméleti rész. Nem germanistákat képzünk, ezért úgy gondolom, a könnyebb megérthetőség végett célszerű, hogy a magyarázatok magyar nyelvűek legyenek. (Lásd a következő, 3. ábrát.)

3. ábra: Elmélet

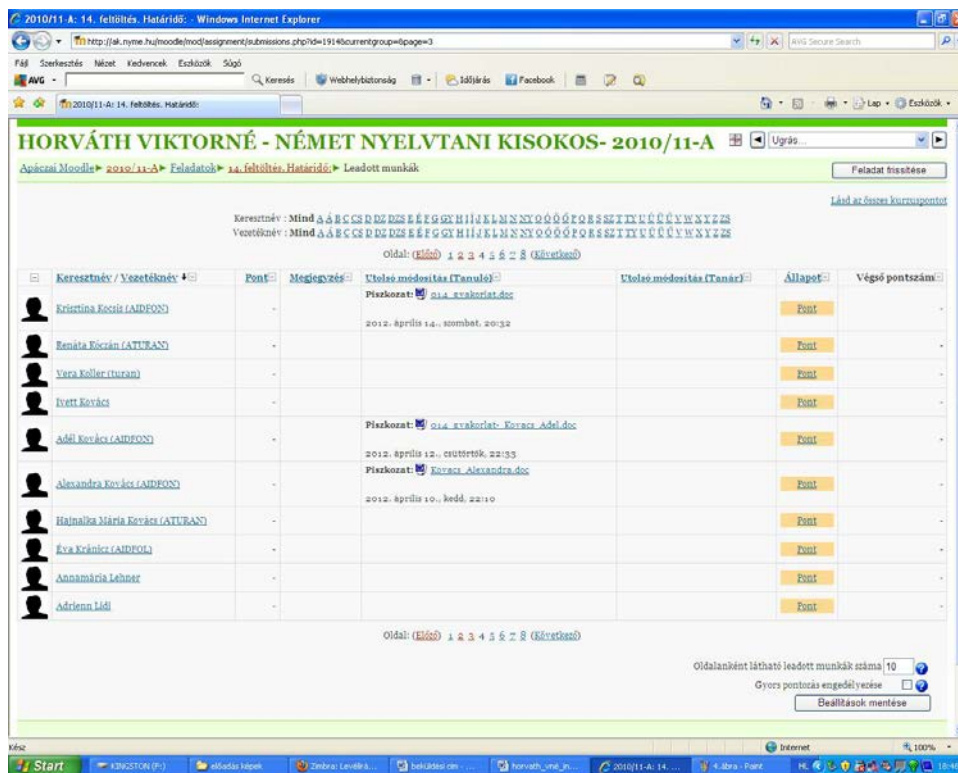

Ezt követik minden esetben a gyakorlatok. A gyakorlatok szókinccse a szaknyelvből merít, ezáltal is támogatandó a szakmai szókinccs bővítését. A hallgatóknak a két egység feldolgozására 3-5 napjuk áll rendelkezésre. Ennek leteltével a gyakorlatok megoldásait feltöltik a Moodle-ra. (Lásd a következő 4. és 5. ábrákat.)

4. ábra: Gyakorlatok

5. ábra: Feltöltések

Ekkor a tanárnak lehetősége van arra, hogy ellenőrizze, elvégezték-e a hallgatók a feladatot és milyen minőségben tették azt. Ezután hozzáférhetővé teszi a hallgatók számára a feladatok megoldásait, akik önmagukat leellenőrzik. A rendszer lehetőséget ad arra is, hogy kiértékeljék a megoldásaikat és elért pontszámaikat feltöltsék a Moodle-ra. (Lásd fent az 5. ábrát.) Ez is egy jelzés a tanár számára, mennyire sikerült autodidakta módon elsajátítani a tananyagot és körülbelül mennyi időt fog igénybe venni a kontaktórákon a vele történő foglalkozás. Természetesen a hallgatók is jelezhetik, ha nem értettek meg valamit az eLearning során. Számonkérésre minden második-harmadik lecke után kerül sor kontaktórára.

A receptív készségek fejlesztése elsősorban az online fázisokban történik. Egy nyelvtani tananyag esetén persze nem a szokványos értelemben vett olvasás-illetve hallásértési feladatokról van szó, viszont a gyakorlatok megoldása feltételez bizonyos szintű olvasásértést és közvetve fejleszti is azt. A leckékhez készültek oktató videók is, amelyek a hallásértés fejlesztéséhez is hozzájárulnak, illetve abból a tényből kiindulva születtek, hogy amennyiben a tanuló több csatornán keresztül kapja az információkat, többet is jegyez meg belőlük.

Meggyőződésem, hogy a leckéket a javasolt sorrendben feldolgozva nem csak a hallgatók német nyelvi ismeretei tökéletesedhetnek, hanem személyiségük is fejlődik, mert az önálló tanulás, a feladatok feltöltési határidejének betartása, önmaguk ellenőrzése növelik a felelősségérzetüket és önfegyelemre nevelnek. Ezt erősítik meg az anonim kérdőíves hallgatói visszajelzések is, például: „Több önszorgalmat igényel így a nyelvtanulás, de ez akár jót is jelenthet.”

A tananyag adott egységeit több csoportommal is folyamatosan dolgozom fel. A hallgatók összességében jó véleménnyel vannak a kezdeményezésről.

- „Nagyon jó dolog, ellenőrizhetem a tudásom, életszerű feladatokkal, könnyen elérhető.”
- „Jónak tartom, mert halad a korrallal és lehetővé teszi az önálló tanulást.”
- „Szerintem megfelelő, mert mindenki a saját tempójában tud haladni.”
- „Otthon több idő van átgondolni a feladatokat és magunktól rájönni a helyes megoldásra. Nagyon jónak tartom, hogy így rendszerezve át tudjuk ismételni a nyelvtani anyagokat.”
- „Az ily módon történő tanítást előnyben részesítem, mert jól össze van szedve a nyelvtani anyag elmélete és utána le tudom ellenőrizni a tudásomat a gyakorlatban.

Nem csak ismételni tudom, amit eddig már megtanultam, hanem bővíteni is tudom a tudásomat. A videók mindenképp nagyon jók.”

- „Jók és hasznosak a videók, olyan, mintha interaktívan lehetne tanulni.”
- „Jónak tartom a nyelvtan így történő oktatását, hiszen mindenki rendelkezik már valamilyen alappal, így az órákon több időt lehet eltölteni a beszédképesség fejlesztésével.”

Gondot általában az okoz, hogy nem minden hallgató képes a saját tanulási viselkedését megfelelően irányítani, idejét optimálisan beosztani. „A leckék hasznosak, de nem elég hatékonyak, mivel szerintem önállóan otthon senki nem foglalkozik velük elég időt” – írja egy hallgató. Szerencsére az ilyen típusú véleményből van jóval kevesebb. Aki hárítani akar, mindent megtesz annak érdekében, például rövidnek találja a feltöltési határidőt, technikai nehézségekre hivatkozik stb. Ahhoz, hogy a tananyag hatékonyan működhessen, rendkívül fontos a már előbb említett felelősségérzet kialakítása. Amennyiben sikerül az online tanulási fázisokban rejlő lehetőségeket a lehető legjobban kihasználni, a kontaktórai tanulás új minőséggel bírhat. A tanár mintegy segítőként, moderátorként vehet részt az órán, a háttérből irányítva a hallgatók aktív munkáját. Tapasztalataim alapján ez a magasabb szintű nyelvtudással bíró csoportokban megvalósítható, a szerényebb nyelvtudásúak viszont igénylik még több gyakorlat kontaktórán történő közös megoldását. Fokozottan érvényes ez a legtöbb nehézséget okozó fordítási feladatokra.

A hallgatói visszajelzések alátámasztják koncepciómat, miszerint önmagában egy eLearning tananyag nem elég hatékony, feltétlen szükség és igény van a kontaktórai fázisokra. „Nagyon jó, de ez mellé kell egy tanár is, aki segít” – írja egy hallgató. Egy kolléganóm – Sipos Judit nyelvtanár – is kipróbálta csoportjaiban az anyagot. Örömmre szolgált, hogy pozitív véleményt formált meg róla:

„Nagy segítség volt számomra, hogy használhattam a kolléganő eLearninges anyagát. Megkönnyítette a munkámat, mert a tanítás alatt folyamatosan hivatkozhattam a Moodle anyagra, hisz a kolléganő az egész anyagot a szakirodalomra építette fel. Míg nem létezett ez az anyag, addig sok időt kellett áldozni fénymásolásra, nyelvtani gyakorlatok összeállítására. [...] A tanulók a tanórán kívül is profitáltak az eLearninges tananyagból. Először is, az önálló munkára inspirálta őket. Mivel bizonyos leckék dátumhoz voltak kötve, ezért egyfajta rendszerességet vitt nyelvtanulásukba a Moodle, ami elengedhetetlen a sikeres nyelvtanulás szempontjából. Otthon, egyéni tempóban tudták elsajátítani az anyagot, de a tanórán rendszeresen elemeztünk bizonyos részeket, amelyeket esetleg egyesek nem tudtak segítség nélkül elsajátítani. Tehát kérdések fogalmazódtak meg bennük, ami tanári szemszögből az

egyik legértékesebb dolog, hiszen akkor tényleg azt magyarázhatja el a tanár, amit még nem értenek a tanulók és nem általánosságokat, így személyre szabottabb lesz a tanítás. [...] Véleményem szerint ezen az úton kell tovább haladni, minden eszközt meg kell ragadni ahhoz, hogy támogassuk, hatékonyá és nem utolsó sorban vonzóvá tegyük hallgatóink számára a nyelvtanulást.”

A módszer költség- és időkímélő, valamint nem utolsó sorban környezetbarát is egyben. A kolléganő is említi, hogy mentesült a fénymásolás terheitől. Hallgatói oldalról is pénztárcakímélő megoldásról van szó, így ír erről egyikük: „A hallgatók ily módon maguk is gyakorolhatják a nyelvtant. A feladatok érthetőek. Nem kell ezért könyvet se vásárolni, ez is nagy előnye.”

Úgy gondolom, felgyorsult világunkban fontos a hatékonyság és a rugalmasság, ezért a jövő útja a nyelvtanításban is a digitális tananyagok felhasználásának irányába vezet. A Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar az Idegen Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék aktív részvételével az Edtwin projekt (2008–2011, Ikerkapcsolatok az Oktatásban, AT-HU Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013) anyagi támogatásával létrehozott egy multimédiás tananyagot, egy 660 perces oktató DVD-t, amelynek részét képezi a Német nyelvtani kisokos is. A DVD módszertani-didaktikai felvételei elsősorban a német nyelv tanulása-tanítása iránt érdeklődőknek kívánnak hasznos segítséget nyújtani. Örömteli lenne, ha a jövőben lehetőség nyílna más multimédiás programokhoz való csatlakozásra is.

IRODALOM

Dreyer, Hilke – Schmitt, Richard (2000): *Lehr-und Übungsbuch der deutschen Grammatik.*

Ismaning. Hueber. 44.

Hantschel, Hans Jürgen – Klotz, Verena – Krieger, Paul (2005): *Mit Erfolg zum Zertifikat*

Deutsch Plus. Übungsbuch. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen GmbH.100–103.

Hering, Axel – Matussek, Magdalena (2007): *Geschäftskommunikation. Besser schreiben.*

Ismaning. Hueber. 87–88.

Karácsony Lajos – Tálasi Istvánné (1991): *Német nyelvtan a középiskolák számára.* Budapest,

Tankönyvkiadó. 202–208.

Közös Európai Referenciakeret. Kiadja az Oktatási Minisztérium megbízásából a Pedagógus-továbbképzési Módszertani és Információs Központ Kht.

http://www.nyak.hu/nyat/doc/ker_2002.asp (2012. ápr. 07.)

Ollé János (2012): *A digitális kor felnőttei a digitális kor gyermekeiről.*

<http://blog.ollejanos.hu/2012/02/11/a-digitalis-kor-felnottjei-a-digitalis-kor-gyermekeirol/#comment-7> (2012. ápr. 07.)

Tanári kézikönyv a MOODLE e-oktatási keretrendszer használatához.

http://hefop.pszk.nyme.hu/file.php/1/Segedletek/tanari_kezikonyv.pdf (2012. ápr. 07.)

Uzonyi Pál (2005): *Német nyelvtan nem csak középiskolásoknak*. Budapest. Nemzeti Tankönyvkiadó. 62–69.

A WEB szerepe a tanítás-tanulás folyamatában.

<http://www.konyvtar.c3.hu/fjkisk/2.htm> (2012. ápr. 07.)

Zipernovszky Hanna (2008): Felesleges időtöltés? Néhány pedagógiai következtetés a svéd fiatalok INTERNET használata kapcsán.

http://www.tanszertar.hu/eken/2008_02/zh_0802.htm (2012. ápr. 07.)